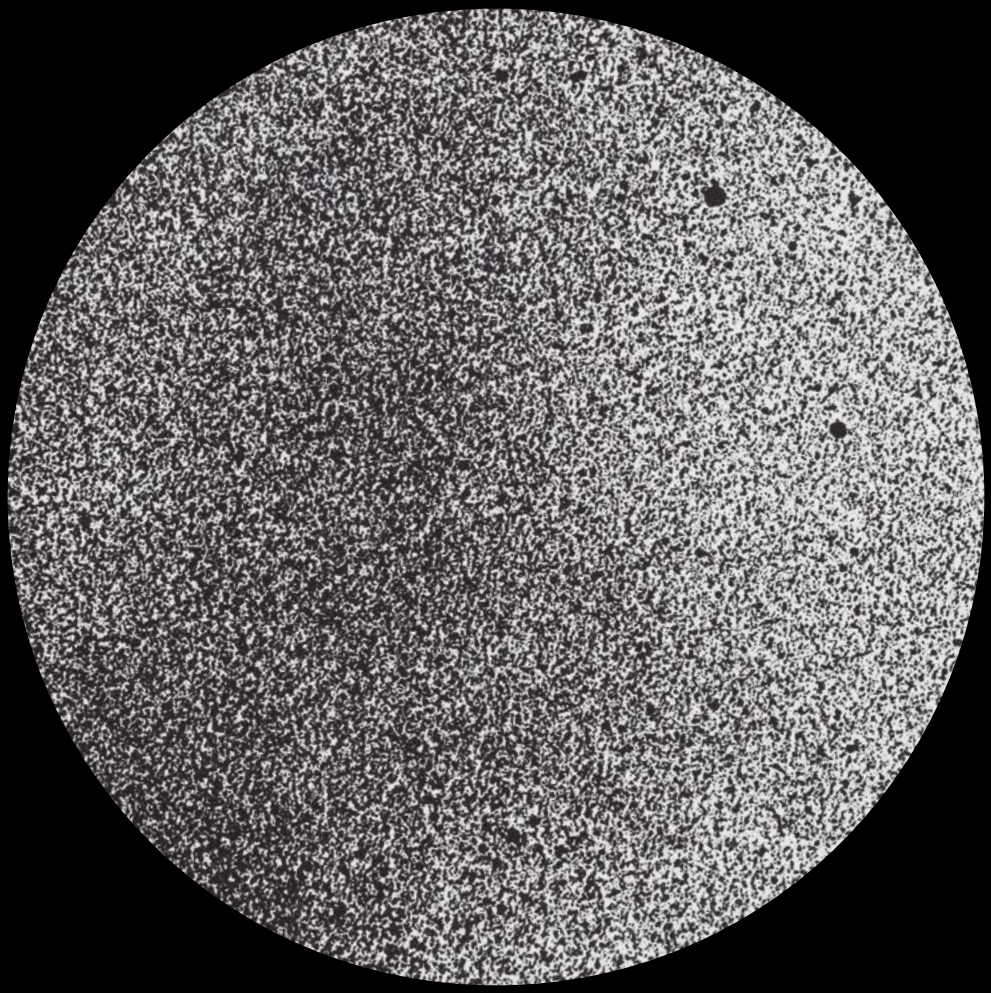
DES DEL CENTRE
EUGÈNIA BALCELLS

Instal·lació multimèdia

Nova York, 1982 — Barcelona, 2025

So: Peter Van Riper

MUSEU NACIONAL D'ART DE CATALUNYA

Parc de Montjuïc
Barcelona
www.museunacional.cat

DOSSIER DE PREMSA

MUSEU NACIONAL D'ART DE CATALUNYA

DES DEL CENTRE
EUGÈNIA BALCELLS

Organitza i produeix:
Museu Nacional d'Art de Catalunya

Curadors:
Eulàlia Bosch i Àlex Mitrani

Dates:
del 21 de juny a l'11 de setembre de 2025

MUSEU NACIONAL D'ART DE CATALUNYA

DES DEL CENTRE
EUGÈNIA BALCELLS

Instal·lació multimèdia *DES DEL CENTRE*

Creada a la ciutat de Nova York entre els anys 1980 i 1982, *FROM THE CENTER* és una obra fonamental tant en la trajectòria d'Eugènia Balcells (Barcelona, 1943) com en la història del videoart, en ser una de les primeres obres multicanal. Els sons de cadascun dels dotze canals els va crear el músic i pioner del so Peter Van Riper (1942-1998). Filmats durant dos anys des del terrat de l'estudi de Balcells a Nova York, cada vídeo observa diversos fragments del món: els ocells, els edificis, el trànsit, la lluna (travessada miraculosament per un avió) i, fins i tot, el sol, que no es pot mirar de cara.

Eugènia Balcells ha concebut ara una instal·lació definitiva de l'obra amb el títol *DES DEL CENTRE*, creada especialment per al Museu Nacional d'Art de Catalunya, sota una cúpula iridescent que suggereix una plenitud esfèrica i reflecteix la llum, essència de l'univers. L'interior evoca els grans monuments megalítics de l'antiguitat, com una mena de "Stonehenge electrònic", en paraules de l'artista. El somni de connectar empàticament amb l'univers esdevé, a la llum de l'evolució de la humanitat, una exigència científica, poètica i moral per al segle XXI.

La instal·lació es complementa amb un vídeo que es pot veure a la sala annexa a la Sala Oval, realitzat el 2025 i on l'artista ens explica les claus de l'obra.

FROM THE CENTER ha estat adquirida per la Generalitat de Catalunya per a la Col·lecció Nacional d'Art Contemporani, i ingressa al MNAC com una peça clau. Lligant tecnologia i espiritualitat, *FROM THE CENTER* enllaça amb els grans instruments de visió mística que són les pintures murals romàniques, nucli de la col·lecció del Museu.

LA GÈNESI DE L'OBRA

Eugènia Balcells tria un punt en el terrat de l'edifici del Bowery de Nova York on viu i decideix que aquest serà el centre. El mantindrà fix durant dos anys. Hi fa confluir dotze eixos de l'espai com si dibuixés la volta celeste per observar, des de cada eix, una capa particular de la realitat. Escull les lents adequades per a cada cas. Finalment, moguda per la curiositat de saber on és, per descobrir l'espai del qual ella mateixa és el centre, guia la càmera perquè registri allò que veu. A poc a poc, els canals de filmació van adquirint un nom propi, una veu singular, i tots van desplegant una història, la seva.

Els vídeos que l'Eugènia enregistra s'entrecreuen amb les músiques diverses que compon el músic Peter Van Riper. Un univers sonor embolcalla l'espai i, en un cert moment, reclama la presència de la paraula. Ella, l'Eugènia, escriu un poema. Ell, el Peter, el llegeix. La lectura esdevé la música del canal número dos que té com a nom a corner. L'aparició del llenguatge anticipa l'experiència estètica.

Tot es mou des d'un punt volgudament inamovible. El mecanisme recorda el moviment de la Terra al voltant de l'estrella polar. Es fa present una geometria de la percepció que reconeix els seus límits: els dotze canals mai no es podran percebre alhora.

DES DEL CENTRE és la instal·lació multimèdia que resulta d'aquest desig de reflectir d'alguna manera la naturalesa intrínsecament dinàmica de la realitat.

Una pedra il·luminada assenyala el punt que ha esdevingut l'observatori. Un raig de llum subratlla alhora la quietud de la pedra i l'ull sempre actiu de l'artista. Els monòlits en cercle, de les mateixes dimensions que el que va filmar Stanley Kubrick a la seqüència final de la pel·lícula *2001: Una odissea de l'espai*, delimiten els dotze camps de visió. Dotze canals de vídeo successius i complementaris conviden els visitants a bellugar-se, combinant el que veuen amb el que recorden haver vist. L'experiència estètica té lloc dins d'un globus òptic fet d'una roba hologràfica que canvia de color responent a la llum que rep. S'ha creat el 2025 a partir de la inspiració de l'instrument de visió més extraordinari que avui existeix, l'observatori Super-Kamiokande del Japó, que busca poder detectar els neutrins. La precisió de l'espai permet aproximar-se a la interconnexió i a la interdependència permanent de tot allò que configura l'univers. La Sala Oval del Museu Nacional d'Art de Catalunya, amb la seva pròpia cúpula, afegeix una nova capa visual a la complexitat perceptiva de l'obra.

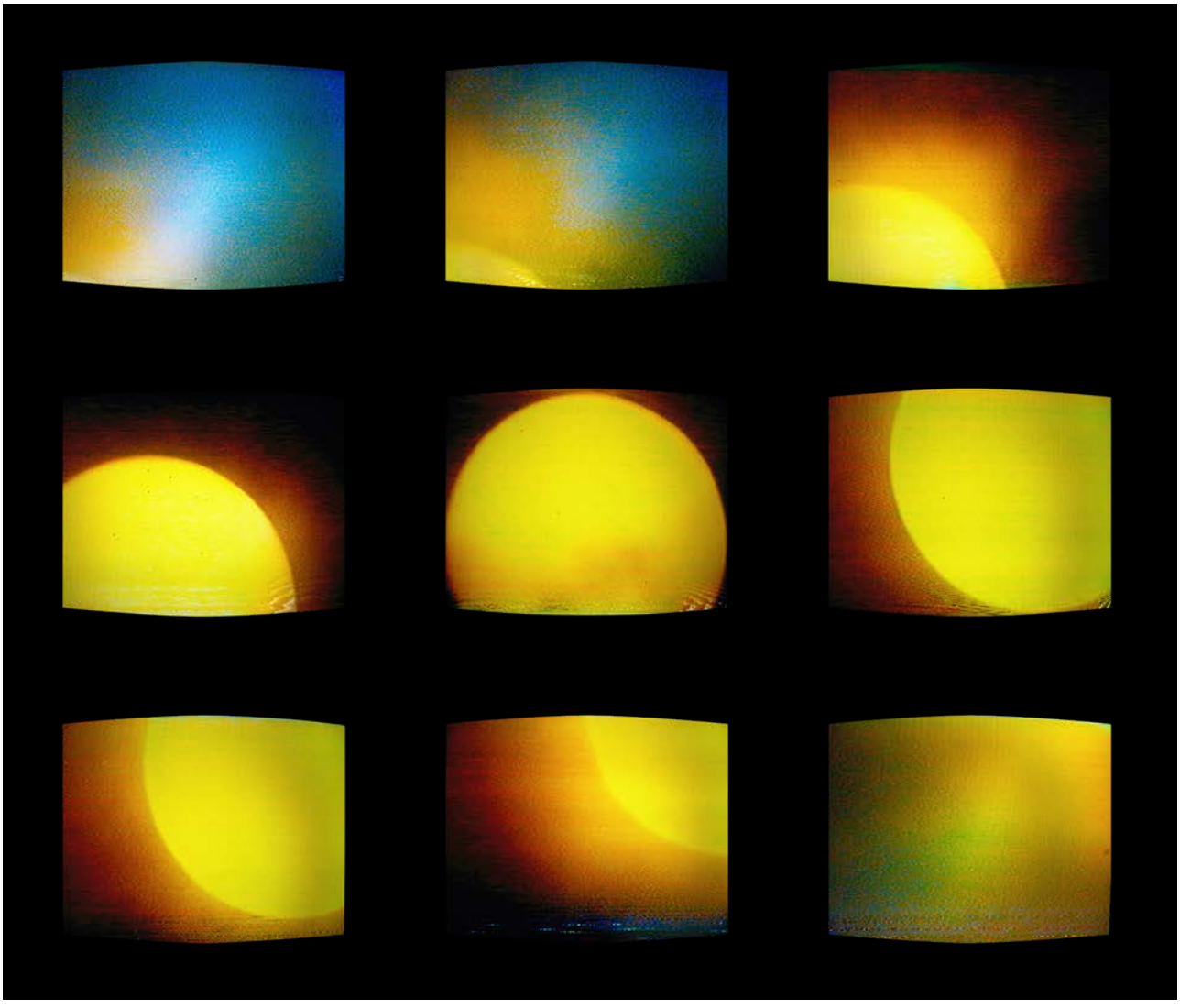
FROM THE CENTER buscava ser una obra sobre la visió, sobre tot allò que el vídeo, un instrument encara molt desconegut a la dècada de 1980, permetria veure des d'un punt fix. Al llarg del procés creatiu, els eixos espacials van esdevenir canals temporals, i la instal·lació sencera —recordant la visió de la realitat com a dansa energètica que suggeria Fritjof Capra en el llibre *El tao de la física*, publicat el 1975— es va transformar en un veritable instrument de visió que avui interroga per igual el món de les arts, de la ciència i de la filosofia.

Texto de **Eulàlia Bosch,**
Curadora de *DES DEL CENTRE*

SALA ANNEXA

Des de l'observatori: Nova York 1982 — Barcelona 2025

En un vídeo documental realitzat el 2025 i dirigit per Luis Felipe Ruiz, l'artista ens explica les claus de l'obra i el procés creatiu de la instal·lació *DES DEL CENTRE*. És la pròpia Eugènia Balcells qui explica la història que va des de la concepció i realització de l'obra a Nova York l'any 1982 fins a la seva forma actual, la que avui es presenta al MNAC. *Des de l'observatori: Nova York 1982 - Barcelona 2025* es pot veure a la sala annexa a la Sala Oval.

circles of time (west)

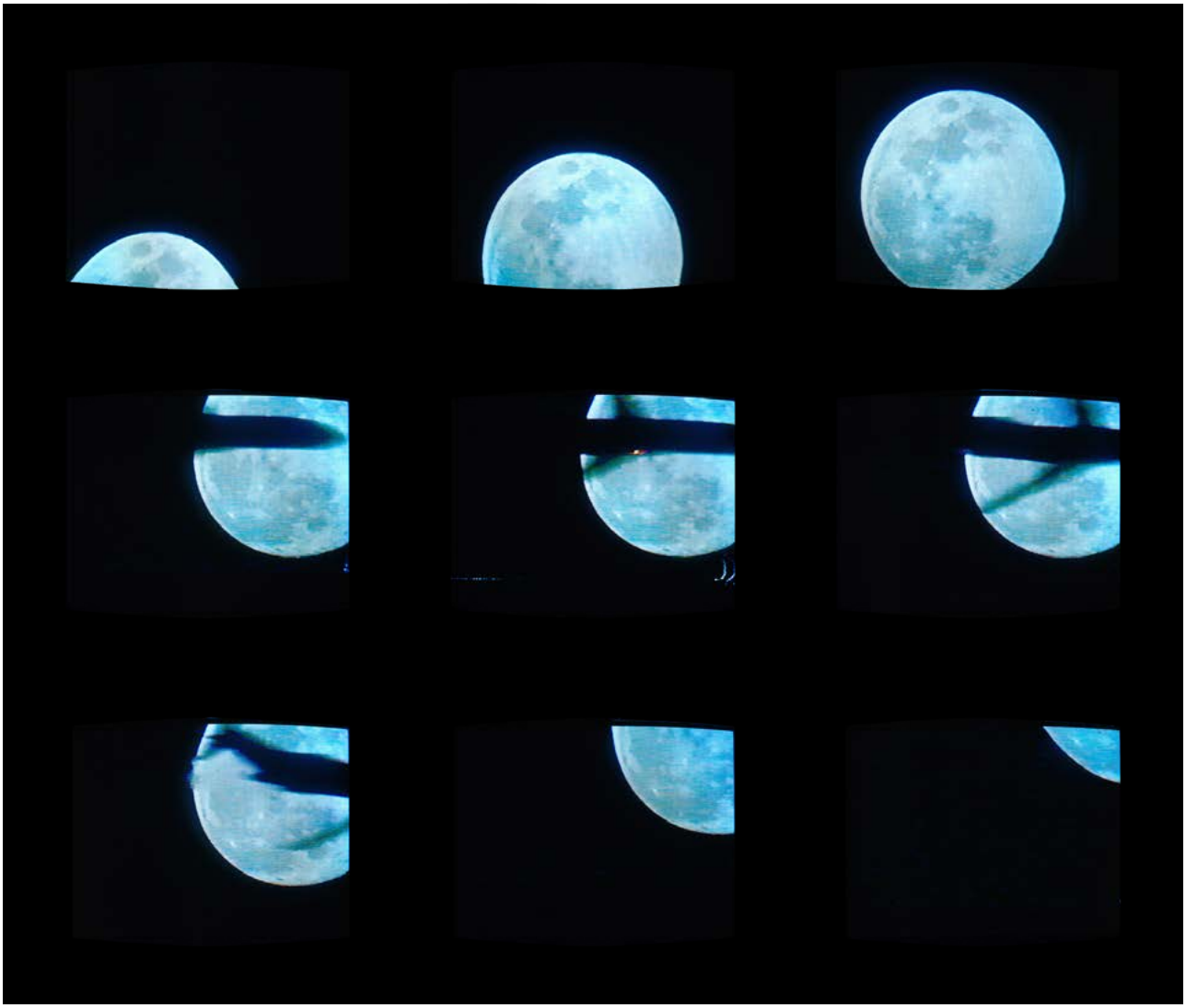
Eugènia Balcells

Foto: arxiu Eugènia Balcells

Eugènia Balcells neix el 1943 a Barcelona, on es diploma en Arquitectura Tècnica. Filla i neta d'arquitectes i inventors, viu en contacte quotidià amb tot tipus de ginys relacionats amb la visió i les matemàtiques. El 1968 es trasllada a Nova York i viu alternativament entre aquesta ciutat i Barcelona fins que hi torna de manera definitiva el 2020. Ja establerta a Catalunya, crea, a Castellar de la Selva, la Fundació Eugènia Balcells, un centre de trobada entre les arts, les ciències i la filosofia. El maig del 2025 rep la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya.

eugeniabalcellsfoundation.org/e-b-curriculum

moons

ACTIVITATS

5 de juliol a les 11 h

Les arts i les ciències, dues formes d'imaginar el cosmos

Conversa entre **Eugènia Balcells**, **David Jou**, físic, poeta i assagista i **Toni Pou**, físic i escriptor amb moderació d'**Eulàlia Bosch**, curadora de *DES DEL CENTRE*

6 de setembre a les 11 h

Instal·lacions multimèdia com a instruments de visió

Conversa entre **Eugènia Balcells**, **Juan Bufill**, artista i crític d'art i **Catalina Serra**, subdirectora del diari ARA i periodista especialitzada en art amb moderació d'**Eulàlia Bosch**, curadora de *DES DEL CENTRE*

PROJECCIONS

The wisdom of wonder, Eugènia Balcells once and again.

Luis Felipe Ruiz, 2024

Auditori 1, es projectarà en horari del museu durant el període de presentació de la instal·lació.

The wisdom of wonder, Eugènia Balcells once and again és una pel·lícula escrita i dirigida pel cineasta Luis Felipe Ruiz que col·labora amb l' Eugènia Balcells des de fa més de quinze anys.

La pel·lícula repassa moments de l'actual activitat creativa de l'estudi combinats amb fragments de memòria, molts d'ells inèdits, que provenen de l'arxiu de l'artista.

Es tracta, doncs, d'un viatge en el temps que permet visualitzar les línies directrius de l'obra d'Eugènia Balcells i entendre com la seva recerca artística va esdevenint una font insaciable de nous instruments de visió.

El fet que la veu de l'artista i la del seu documentalista es vagin entreteixint al llarg del film permet conèixer el context en el qual s'inscriuen algunes de les obres com és el cas de la instal·lació *DES DEL CENTRE* que avui es presenta al MNAC.

Autoretrat

Eugènia Balcells, Nova York 2018

Auditori 1, es projectarà en horari del museu durant el període de presentació de la instal·lació.
So: Fragments del so de les instal·lacions i obres sonores realitzades per Eugènia Balcells a Nova York entre els anys 1980-2018, en col·laboració amb Peter Van Ripper.

Amb una càmera al replec frontal del seu barret, Eugènia Balcells recupera una bola mirall que conservava com un tresor al seu estudi i, així, autofilmant-se i alhora sent filmada pel seu ajudant, fa un recorregut des del Soho, on va viure a començaments dels anys vuitanta quan va arribar a Nova York, fins al seu estudi a Brooklyn, passant per alguns dels llocs de la ciutat més significatius per a ella: el Metropolitan Museum, la Public Library del carrer 42, Grand Central, la llera de l'East River, el Museum of Natural History, etc.

MUSEU NACIONAL D'ART DE CATALUNYA

Oficina de premsa
Tel. 93 622 03 60
premsa@museunacional.cat

Parc de Montjuïc
Barcelona
www.museunacional.cat

Un Museu compromès

IQNet SR10 AENOR conform SR10-0004/2013

BIOSPHERE committed entity

AENOR Gestión Ambiental GA-2011/0359

EMAS GESTIÓ AMBIENTAL VERIFICADA

Generalitat de Catalunya

GOBIERNO DE ESPAÑA | MINISTERIO DE CULTURA

Barcelona Capital Cultural i Científica

Ajuntament de Barcelona | BARCELONA CULTURA